

APLICATIU

GUIA DOCENT

PROVISIONAL

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Arqueologia de l'Arquitectura i de l'Urbanisme
Codi	100737
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el que s'imparteix	Tercer curs, segon semestre
Horari	DI, dmcr 16.30 a 18h
Lloc on s'imparteix	Facultat de Filosofia i Lletres
Llengües	Català

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Albert López Mullor
Departament	Departament de Ciències de l'Antiguitat i de l'Edat Mitjana
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B7-177
Telèfon (*)	935811189
e-mail	albert.lopez@uab.cat
Horari d'atenció	

2. Equip docent

Nom professor/a	Albert López Mullor
Departament	Departament de Ciències de l'antiguitat i de l'Edat Mitjana
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B7-177
Telèfon (*)	935811189
e-mail	albert.lopez@uab.cat
Horari de tutories	DI, dmcr 18-19 h

(Afegiu tants camps com sigui necessari)

(*) camps optatius

Nom professor/a

Departament

Universitat/Institució

Despatx

Telèfon (*)

e-mail

Horari de tutories

(Afegiu tants camps com sigui necessari)
() camps optatius*

3.- Prerequisits

(prerequisits oficials i/o coneixements necessaris per a seguir correctament l'assignatura)

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

Aquesta matèria és de caràcter teoricopràctic i capacita els/les estudiants per enfrontar-se amb èxit a la lectura arqueològica estratigràfica del patrimoni edificat. L'objectiu principal és la definició dels edificis com a dipositaris d'informació arqueològica i l'ensinistrament per poder registrar-la i interpretar-la, tal com es fa en els jaciments on només s'estudien les restes dipositades per sota de la cota 0.

D'aquesta manera, es pretén, en primer lloc, d'impartir tècniques de representació de les estructures arquitectòniques i, en segon lloc, el mètode de registre de les unitats estratigràfiques muràries i dels horitzons cronològics de què formen part. En tercer lloc, es donen les claus per a la interpretació de tot plegat, de tal manera que pugui traduir-se en informació arqueològica relativa a la datació i evolució formal dels elements, edificis, conjunts o estructures urbanes i situar-los en el seu context històric.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència	CE3. Contextualitzar els processos històrics i avaluar críticament les fonts i els models teòrics del període medieval de les societats estudiades
Resultats d'aprenentatge	CE3.5 Interpretar les causes dels processos històrics. CE3.6 Analitzar críticament la relació entre les fonts històrico-arqueològiques i la seva interpretació
Competència	CE7. Aplicar coneixements i capacitat d'anàlisi en la resolució de problemes relatius al camp d'estudi
Resultats d'aprenentatge	CE7.1 Plantejar i solucionar problemes històrics
Competència	CE14. Transmetre els resultats de la recerca arqueològica, comunicar conclusions, de manera clara, tant oralment com per escrit a un públic tant especialitzat com no especialitzat
Resultats d'aprenentatge	CE14.1 Comunicar coneixements i el seu procés de gestació
Competències transversals	
CT3.Dominar en el grau necessari d'idiomes rellevants en la pràctica professional.	
CT5.Debatre a partir del coneixement especialitzat adquirit en un context interdisciplinar.	
CT7.Reflexionar sobre el treball propi i el de l'entorn immediat amb intenció de millorar-lo de forma contínua.	
Competència	CG3. (CGU: competències generals UAB, si no estan incloses a les CT)

6.- Continguts de l'assignatura

Ensenyaments teòrics

Primera part

- I. Antecedents. La introducció del mètode estratigràfic en l'arqueologia clàssica i medieval. Els *nous* sistemes de registre dels anys seixanta i setanta del segle XX
- II. Els conceptes bàsics de l'estratigrafia aplicats a la lectura arqueològica de paraments. Les unitats estratigràfiques muràries, les activitats, els horitzons cronològics
- III. La lectura estratigràfica dels paraments. L'anàlisi tipològica. La presentació gràfica de conclusions
- IV. L'arqueologia de l'arquitectura a Catalunya. La construcció d'un mètode arqueològic d'intervenció en el patrimoni edificat. Altres experiències
- V. L'arqueologia com a eina per al coneixement històric de l'edifici (= jaciment). L'aplicació del mètode arqueològic dins la intervenció en edificis històrics.
- VI. Conceptes de partida, definició. Primera fase: reconeixement. Segona fase: intervenció arqueològica. Tercera fase: seguiment i control arqueològic de l'obra de restauració. Quarta fase: conclusions. Cinquena fase: divulgació, seguiment i control arqueològic de l'obra de restauració.
- VII. Exemples d'intervenció en conjunts arqueològics edificats de l'època antiga, època medieval i moderna. L'arqueologia de l'arquitectura de "baix cost". Concepte. Sistema d'aplicació.

Segona part

- I. Metrologia històrica. Principis, relacions proporcionals i valors mètrics
- II. El procés constructiu. De la idea al fet actual. L'edifici i la ciutat com ens vius en continua evolució
- III. La mecànica de la construcció. Com i per que se sosté un edifici. Solucions aplicades
- IV. Els materials de construcció. Els paraments i els *opera*.
- V. Introducció al urbanisme. La morfologia de les ciutats i la seva evolució
- VI. Com documentar l'arquitectura. Principis de la documentació gràfica. El dibuix com a eina de comprensió
- VII. La fotogrametria digital aplicada a l'arquitectura històrica

Ensenyaments pràctics

- Treball de camp individual en un conjunt arqueològic de l'època antiga: p.e., fortaleza ibèrica de Montgròs (el Brull) o termes romanes de Sant Boi de Llobregat.
- Treball de camp per grups en un conjunt arqueològic d'època medieval i moderna: p.e. castell de Castelldefels o església de Santa Maria de Matadars (el Pont de Vilomara i Rocafort)
- Treballs pràctics d'aixecament de plànols d'edificis arqueològics de l'antiga *Barcino*

7.- Metodologia docent i activitats formatives

(metodologia docent)

- Classes magistrals
- Treballs de camp, tant individuals com de grup, a diversos edificis històrics i conjunts arqueològics
- Exposició i debat a l'aula dels resultats dels treballs de grup

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
Dirigides	Classes teòriques	24	Desenvolupament del programa exposat a l'epífrag 7
	Pràctiques d'aula	6	Exposició i debat de treballs pràctics realitzats en grup relacionats amb les dues parts de l'assignatura
	Visites a jaciments	6	Coneixement de conjunts històrics edificats il·lustratius de les èpoques clàssica, medieval i moderna i realització <i>in situ</i> de treballs sobre els mateixos
Supervisades	Tutories	15	Millorar l'execució dels treballs proposats
	Realització d'exercicis pautats d'aprenentatge		Desenvolupar habilitats de jerarquització i síntesi de la informació

5

Autònomes

Recerca de documentació i lectura de textos	30	Lectura i anàlisi crítica de la bibliografia
Redacció de treballs i estudi		Assegurar una adequada expressió escrita

8.- Avaluació

(Indicar el tipus d'evidències d'aprenentatge que l'estudiant haurà de lliurar, el seu pes en la qualificació final, els criteris d'avaluació, la definició de "no presentat", el procediment de revisió de les proves, el tractament d'eventuals casos particulars, etc.)

Dues proves escrites, una corresponent a cadascuna de les dues parts de l'assignatura, que tindran un pes proporcional en la nota final. Tanmateix, per aprovar caldrà haver-les fet les dues.

Tres treballs pràctics, dos d'individuals i un de grup

El **no presentat** serà l'alumne que no lliuri res o que lliuri només la meitat de les evidències.

Es farà una reavaluació al final del semestre. **Tindran dret a la reavaluació els alumnes que hagin presentat el conjunt de les evidències avaluables. La reavaluació no serà en cap cas utilitzada com a segona convocatòria. La nota mínima per tenir dret a reavaluar serà el 3.**

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ

HORES

RESULTATS D'APRENTATGE

Treballs escrits

Desenvolupar habilitats de jerarquitització i síntesi de la informació

Lectura i anàlisi crítica de la bibliografia

Assegurar una adequada expressió escrita

9- Bibliografia i enllaços web

Bibliografia impresa

AADD (1995), *Leer el documento construido = Informes de la Construcción* (Madrid), 46, n. 435, enero-febrero.

Brogiolo, P. (1988), *Archeologia de l'edilizia storica*, Como.

Caballero, L. ; Fernández Mier, M. (1997), “Análisis arqueológico de construcciones históricas en España. Estado de la cuestión”, *Arqueología de la Arquitectura* (Vitoria), 2, 147-158.

Doglioni, F. (1997), *Stratigrafia e restuaro. Tra conoscenza e conservazione dell'architettura*, Trieste.

Francovich, R., Parenti, R. (ed.) (1988), *Archeologia e Restauro dei monumenti. I° ciclo di lezioni sulla ricerca applicata in archeologia. Certosa di Pontignano (Siena), 28 settembre-10 ottobre 1987*, Firenze.

Journot, F. (1999), “Archéologie du Bâti”, *La construction en pierre*, Paris, 133-163.

López Mullor, A. (2002), “Veinte años después”, *Arqueología de la Arquitectura* (Vitoria), 1, 2002, 159-174.

López Mullor, A.; Estany, I.; Lacuesta, R. [coords.] (2005), *Castell de Castelldefels. Arqueologia, història, art*, Monografies, 7, Diputació de Barcelona, Servei de Patrimoni Arquitectònic Local, Barcelona.

Magalhaes Ramalho, M. M. B. (1996), “A archeologia na intervençao dos edificios históricos ou a Arqueologia da arquitectura”, *Al-Madan* (Setúbal), 5, 50-56

Maldonado, L., Vela, F. (1998), *De Arquitectura y Arqueología*, Ed. Munilla-Lería, Madrid.

Paron-Kontis, I. ; Reveyron, N. (2005), *Archeologie du bâti, Archéologie Aujourd'hui*, Errance, Paris.

Quirós, J. A. (2006), “Arqueología de la Arquitectura. Objetivos y propuestas para la conservación del Patrimonio Arquitectónico”, arqueologiamedieval.com.

Sánchez Zufiaurre, L. (2007), *Técnicas constructivas medievales. Nuevos documentos arqueológicos para el estudio de la Alta Edad Media en Álava*, EKOB, Colección de Patrimonio Cultural Vasco, 2, Gobierno Vasco, Departamento de Cultura, Vitoria-Gasteiz.

Tabales, M.A. (1998), *Arqueología en edificios históricos de Sevilla. Una propuesta de intervención*, Departamento de Prehistoria y Arqueología, Facultad de Geografía e Historia,

Universidad de Sevilla, 2 vols., tesi doctoral inèdita.

Recursos digitals

Arqueología de la Arquitectura: <http://arqarqt.revistas.csic.es/index.php/arqarqt>

Arqueología aplicada al estudio e interpretación de edificios históricos, actes de les jornades celebrades l'octubre de 2009 a l'Insituto del Patrimonio Cultural de España (Ministerio de Cultura):

<http://www.calameo.com/read/000075335b34985f34eff>

<http://www.mcu.es/patrimonio/MC/IPHE/index.html>

Biblioteca arqueològica on-line. Universitat de Siena: <http://www.bibar.unisi.it>

Archeologie du bâti :

<http://www.diffusion.ens.fr/archeo/tech/folder.2005-04-15.4180186094/>

Asociación Española de Arqueología Medieval: <http://www.aeam.es/inicio.htm>

Associació Catalana per a la Recerca en Arqueologia Medieval:

<http://www.acram.cat/>

Bibliografia Arqueología Medieval <http://www.biblioarqueologia.com>

Derieux. D. *L'archéologie du bâti en Europe , comparaison entre la France et la Suisse*:

http://hal.archives-ouvertes.fr/docs/00/41/74/38/PDF/NDA_archeo_du_bati.pdf

Grupo de Investigación Arqueología de la Arquitectura:

<http://www.ehu.es/arqueologiadelaarquitectura>

Institut de Patrimoni Cultural. Universitat de Girona:

<http://www.udg.edu/tabid/12080/language/en-US/default.aspx>

Publicacions del Servei de Patrimoni Arquitectònic Local. Diputació de Barcelona:

<http://www.diba.es/spal/publicacions>

10.- Programació de l'assignatura

(la programació de la assignatura explicitarà les activitats formatives i els lliuraments, segons les taules següents. En aquest requadre el professor pot introduir un text explicatiu de la programació de l'assignatura o, si cal, fer referència a un document extern que haurà d'estar al campus virtual de l'assignatura)

L'assignatura estarà formada per dues parts: una sobre l'estudi arqueològic estratigràfic del patrimoni construït (A. López Mullor) i una altra sobre la representació gràfica i l'estudi morfològic dels vestigis arqueològics urbans i/o construïts (J.M. Puche). Ambdues parts comprenen ensenyaments teòrics acompanyats de pràctiques de camp i seran objecte d'avaluació.

ACTIVITATS D'APRENENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENENTATGE

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE
04-2014	Examen sobre la primera part de l'assignatura	Aula habitual	Bibliografia facilitada en el campus virtual i a classe Classes magistrals	Desenvolupar habilitats de jerarquitització i síntesi de la informació Lectura i anàlisi crítica de la bibliografia Assegurar una adequada expressió escrita
04-2014	Lliurament i exposició pública dels treballs de grup sobre lectura estratigràfica d'un edifici històric (1a part de l'assignatura)	Aula habitual	Bibliografia facilitada en el campus virtual i a classe Classes magistrals	Reconeixement de les fases edilícies d'una construcció històrica. Desenvolupament de les tècniques de registre arqueològic d'unitats estratigràfiques muràries i fases constructives Deducció de la cronologia relativa i absoluta dels edificis
06-2014	Examen sobre la segona part de l'assignatura			
06-2014	Lliurament d'un treball sobre un cas de documentació gràfica del patrimoni construït (2a part de l'assignatura)	Campus virtual	Bibliografia facilitada en el campus virtual i a classe	Desenvolupar habilitats de jerarquitització i síntesi de la informació Lectura i anàlisi crítica de la bibliografia Assegurar una adequada expressió escrita
A confirmar	Reavaluació sobre l'examen i el treball realitzats. No s'accepten treballs presentats per primera vegada en el moment de la reavaluació			

